

Sunnuntai 7.7.2013

Messu 10:00

Saarna

Jukka Hautala

Rakkauden laki (evankeliumi: Matt. 5:20-30)

Tämän sunnuntain otsikko ”rakkauden laki” haastaa ihmisen sylipainiin kaikilla elämänaloilla. Rakkauden laki ei ole helppo. Rakkaudella tässä ei tarkoiteta sitä rakkautta, joka ilmenee, kun ihminen rakastuu ja tunnistaa itselleen mieluisen tai haluttavan kohteen. Rakkaus, joka etsii omaansa ihmisistä, tavaroista, asioista ja aatteista, on rakkauden kevytversio. Sen painopiste on yksilössä, minässä. Tästä rakkaudesta ei ole tänään kyse. Rakkauden lakia voisi paremmin kuvata seuraavasti:

Lapsi lainkäärönä

Vastasyntynyt lapsi opettaa vanhemmilleen, miten häntä tulee hoitaa. Lapsi kietoo vanhempansa itsensä ympärille. Hän on itkevä, hymyilevä, nukkuva ja **liikehtivä lainkäärö**. Hoito-ohjeita voi lukea oppaista, voi kuunnella muiden isien ja äitien tai edellisten sukupolvien ohjeita. Silti jokainen vauva potkuvuudessaan on elävä lainkäärö vanhemmilleen. Hän opettaa vanhemmille, miten juuri häntä on hoivattava. Voiko tälle laille ja lahjalle olla sokea tai kuuro?

Pieni lapsi ei tuo mukanaan vai hoito-ohjeita ja käskyjä. Rakkauden laki on syvempi. Elävä lainkäärö sitoo häntä hoitavat itseensä. Lahja tuntuu arvokkaalta, aivan korvaamattomalta, kantajiensa käsissä. Lapsen ja aikuisen side muodostuu elämien mittaiseksi riippumatta siitä, miten yhteyttä on pystytty myöhemmin vaalimaan ja hoitamaan. Jos yhteys on säilynyt, jokainen kipu toisessa tuntuu myös kipuna itsessä. Jos yhteys on katkonaista tai puuttuu, se kalvaa syyllisyytenä tai etsii unohdusta.

Lukemalla vauvan kasvoja, luemme laintaulua. Emme kiveen hakattua – vaan elävää. Jos oma vauva onkin vielä helposti rakastettava, rakkauden laki avaa laajemman näkökulman, kun se nimeää laintauluiksi kenen tahansa ihmisen kasvot: jokainen nälkäinen silmäpari, nyrjähtänyt mieli, tai katkeruuden sävyttämä puhe ovat äänettämiä avunhuutoja, jotka vaativat kuuntelemaan tai toimimaan. Voin tunnistaa lähimmäisen hädän, mutta keinoja auttamiseen ei tahdo löytyä. Rakkauden laki on kirjoitettu koko luomakuntaan – lyyrikko Ismo Alangon sanoin: *”Saarnat on kirjoitettu järviin, metsän uumeniin jylhiin vuorten rinteisiin. Saarnat on painautuneet kelta-valko-mustiin ihmiskasvoihin kärsineisiin”*. (Ismo Alanko: Pelko)

Rakkauden lain ohella on kaksi muuta lakia, jotka ovat päältä päin katsottuna paljon sitä käytetympiä, vaikuttavampia ja näkyvämpiä. Nämä kaksi lain muotoa ovat yhteiskunnallinen laki ja uskonnollinen laki.

Yhteiskunnallinen laki

Yhteiskunnallinen lainsäädäntö on yhä paisuva, monimutkaistuva ja lähes kaikkialle ulottuva. Laki määrittää oikeuksia ja velvollisuuksia. Sen avulla määritetään yhteisön ja yksilön etuja. Lain avulla

ennaltaehkäistään ja varaudutaan tulevaan. Suomi ei säädä vain omia lakejaan, vaan joutuu korjaamaan omaa lainsäädäntöään globaalin yhteistoiminnan vaatimuksesta.

Lain haasteena on sen yhä kasvava monimutkaisuus ja lakien sisäisen johdonmukaisuuden säilyminen. Lisäksi lainsäätäjille haastetta tuovat virtuaali- ja kybermaailman ajattomuuden, paikattomuuden ja kasvottomuuden ongelmat. Kaikki nämä yhdessä voivat synnyttää tilanteen, jossa aina ”ei nähdä metsää puilta”.

Miten luomamme lainsäädäntö suojelee elämää? Luoko ja tukeeko se ihmisten sitoutumista toiseen? Synnyttääkö se keskinäistä luottamusta? Edistääkö se ihmisarvon ja rakkauden toteutumista? Huomioiko se myös tulevien sukupolvien tarpeen? Ottaako se tosissaan muun luomakunnan tarpeet? Johtavatko yhteiskunnalliset lakimme ”rakenteelliseen hyvyyteen”?

Uskonnollinen laki

Yhteiskunnallisen lain lisäksi voimme tunnistaa myös **uskonnollisen lain olemassaolon**. Joissakin islamilaisissa yhteiskunnissa uskonnollinen laki ohjaa koko yhteiskuntaa. Jeesuksen ajan juutalaisuutta ohjasi niin ikään uskonnosta nouseva laki ja järjestys.

Voidaan ajatella, että uskonnollinen laki suojelee Jumalan muuttumatonta tahtoa ja tarkoitusta. Laki toimii pohjana yhteiselle sitoutumiselle ja sitouttamiselle. Uskonnollinen laki muodostaa perinteen, joka siirrettään sukupolvelta toiselle elämäntapana ja arvostuksina. Tähän tunnettuun lakiin Jeesus viittasi kuulemassamme evankeliumitekstissä (Matt. 5:20-30). Viittausta uskonnolliseen lakiin kuultiin myös muissa tämän päivän raamatunteksteissä (3. Moos. 19:1-4, 11-18; Room. 12:16-21).

Monille protestanttisille kristityille uskonnollinen laki on kaikkein selkeimmin talletettu Raamatun erehtymättömään sanaan ja ilmoitukseen. Näin tulkiten juhliemme tunnus ”**Sanasi annoit**” viittaisi Raamattuun päätyneisiin käskyihin ja ohjeisiin.

Jokaista kristillistä yhteisöä ja aikakautta on ohjannut jokin uskonnollinen laki. Haapajärvelle kokoontunut juhlikansa on koolla eräänlaisen körttiläisen uskonnollisen lain alla. Tätä kansanliikettä on historiansa aikana ohjanneet monet periaatteet aina Siionin virsistä, Paavon opista, maailmakielteisyydestä, itsensä mitätöimisestä, körttipuvusta, isänmaallisuudesta globaalivastuuseen.

Minkälaisen uskonnollisen lain alla sinä elät elämäsi? Mitä sinulle on opetettu siitä, miten kristityn tulee toimia ja tehdä? Mikä on ehdotonta ja luovuttamatonta? Mikä ei ole kristitylle sopivaa ja mikä on häneltä kiellettyä? Mikä on syntiä ja tuomittavaa? Mikä rangaistus tottelemattomuudesta seuraa? Millä tavoin minun on kohdeltava uskonnollista lakia rikkonutta lähimmäistäni?

Uskonnolliseen lakiin liittyy sama piirre kuin yhteiskunnalliseenkin. Ihmiset pyrkivät korostamaan ja alleviivaamaan niitä asioita, jotka omassa yhteisössä tuntuvat oikeimmilta ja vastaavasti rajaamaan niitä, jotka uhkaavat ja pelottavat. Lakien noudattamisen perusteena ovat vastavuoroisuus, turvallisuus, ennustettavuus ja kenties myös ansioituminen. Ne ovat sinänsä hyviä, jopa arvostettavia ja kiitettäviä piirteitä.

Jeesus langetti vuorisaarnassaan varjon uskonnollisen lain vaatimuksille vaatimalla niiltä vielä enemmän:

”Jos te rakastatte niitä, jotka rakastavat teitä, minkä palkan te siitä ansaitsette? Eivätkö publikaanitkin tee niin? Jos te tervehditte vain ystäviänne, mitä erinomaista siinä on? Eivätkö pakanatkin tee niin? Olkaa siis täydellisiä, niin kuin teidän taivaallinen Isänne on täydellinen.” (Matt: 5:46-48)

Yhteiskunnallisen ja uskonnollisen lain kritiikki

Jeesus herätti kuulijansa sovinnaisesta uskonnollisesta ja yhteiskunnallisesta lain unesta **radikaaliin rakkauden lain** vaatimukseen. Tämä radikaalisuus johtaa ainakin kahteen suuntaan: Ensinnäkin se osoittaa lain kirjaimen ohi lain henkeen. Henki on elävä, ei kivetynyt. Oli laki sitten yhteiskunnallinen tai uskonnollinen, se saattaa irrottautua alkuperäisestä tarkoituksestaan ja muuttua kirjaimeksi. Siksi tarvitaan rakkauden lain muistutusta. Se palauttaa luomisessa annetun ja ihmisten tunnustaman lain polulle. Rakkauden lain tarkoituksena on herätellä ja ravistella ihmistä. Rakkauden tie on itsensä antamisen ja kilvoituksen tie. Se voi saattaa epävarmuuteen, riskinottoon, pilkkaan ja jopa häviöön.

Toiseksi, rakkauden laki vaatimuksineen vie ihmisen omien kykyjensä, voimiensa ja tahtonsa ääri rajoille ja ylikin. Paavali totesi tästä, että *”Tahtoisin kyllä tehdä oikein, mutta en pysty siihen. En tee sitä hyvää, mitä tahdon, vaan sitä paha, mitä en tahdo.”* (Room. 7:18-19). Ihminen tietää hyvän ja pahan – mutta leimuavat miekat estävät pääsyn sinne, missä tieto, tahto ja teko ovat yhtä. *”Kuka pelastaa minut tästä kuoleman ruumiista?”* (Room.7 :24)

Juhliemme tunnus **”Sanasi annoit”** voidaan nähdä edellä kuvattuna luonnollisen lain, elämän lain ja rakkauden lain saarnana, joka kävelee vastaan lapsessa, lähimmissä, puoliossa ja kaiken maailman ihmisissä aina vihollisia myöten. Eikä vain ihmisissä, vaan koko luomakunnassa. Rakkauden lain sanaa ei ole kahlinnut itseään kivitaluihin tai lain painokirjaimen. Laki on jaetussa ihmisyydessä ja luotuna olemisessa. Lukemalla ihmisten ja luomakunnan kasvoja, me luemme laintauluja (ks. 5. Moos. 30:11-14).

Martti Luther kuvasi lain syvintä olemusta näin: *”Niin on nyt tämä rakkauden käsky lyhyt ja pitkä käsky, yksi ainoa käsky ja monta käskyä; se ei ole mikään käsky ja se on kaikki käskyt. Lyhyt ja yksi se on itsessään, järki käsittää sen nopeasti. Sen sijaan se on pitkä ja monta harjoituksen kannalta, sillä se sisältää kaikki käskyt ja on niiden mestari. Eikä se ole mikään käsky, mikäli katsotaan tekoa, koska sillä ei ole mitään erityistä tekoa, jolla olisi nimi. Kuitenkin se on kaikki käskyt, sillä kaikkien käskyjen teot ovat ja niiden tulee olla sen tekoja. Rakkauden käsky siis kumoaa kaikki käskyt ja asettaa ne kaikki voimaan”.*

Rakkauden laintaulut eivät ole helppoja lukea ja ne saavat filosofi Sartren toteamaan, että *”ihminen on ihmiselle helvetti”*. Ne sitoumukset, vaatimukset, tarpeet ja menetykset, joita joudumme kohtaamaan toinen toisessamme, ovat suunnaton kuorma. Minut otetaan pois omalta mukavuusalueeltani. En voi odottaa vastavuoroisuutta. En voi paljon antaessani odottaa saavani takaisin. Kipurien alue on siellä, missä oman kyvyttömyyteni, ahdistukseni ja pelkoni, neuvottomuuteni ja hätäni sijaan minun olisi kannettava lähimmäiseni kyvyttömyyttä, ahdistusta, pelkoa, neuvottomuutta ja hätää.

Rakkauden laki ja oma toiminta muodostavat ristiriidan, jossa tieto, tahto ja teko eivät kohtaa toisiaan. Tätä kohtaanto-ongelmaa kristillinen kirkko on vanhastaan kutsunut synniksi. Sitä voi pienemmällä nimellä kutsua myös vieraantumiseksi, kovuudeksi, kyynisyydeksi, pelkuruudeksi. Sanalla sanoen: se on mahdottomuutta, jonka ihminen voi kutakuinkin tunnistaa, mutta jota hän ei voi itse hallita tai voittaa.

Jumalan tahto ja laki ovat siis samalla laajempi ja syvempi, kuin meidän oma käsityksemme tai meidän perinteemme käsitykset siitä ovat. Sydämiimme piirretty laki on siksi, että elämä ylipäättään olisi mahdollista. Näin laki suojelee elämää. Se on siksi, koska olemme Jumalan luomia ja tarkoitukseen kutsuttuja. Toisaalta tuo laki sitoo niin tiukasti, ettemme mielellämme asetu sen alle tai katso sitä pohjaan saakka. Siksi valmiiksi määritellyt teot tuntuisivat helpommilta kuin rakkauden käsky, joka vaatii joka hetki uudelleen arvioimaan sen, mikä nyt on hyvää. Siinä toimintaa ei määrää mikään teko vaan kasvojen paljastama hätä ja tarve.

Niin kuin terveys tuntuu tärkeältä sille, joka sen on menettänyt, niin armon ja anteeksiantamuksen tarve kasvavat merkityksellisiksi rakkauden lain vallitessa. Jeesuksen sanat Fariseus-Simonille olivat kovat mutta syntiselle naiselle armolliset (Luuk. 7:45-48): *"Sinä et tervehtinyt minua suudelmalla, mutta hän on suudellut jalkojani siitä saakka kun tänne tulin. Sinä et voidellut päätäni öljyllä, mutta hän voiteli jalkani tuoksuöljyllä. Niinpä sanonkin sinulle: hän sai paljot syntinsä anteeksi, sen vuoksi hän rakasti paljon. Mutta joka saa anteeksi vähän, se myös rakastaa vähän."* Ja hän sanoi naiselle: *"Kaikki sinun syntisi on annettu anteeksi."*

Sanasi annoit

Miksi me tarvitsemme lain saarnaa? Meidän on hyvä joutua kasvotusten sen Kristuksen kanssa, joka tulee vastaamme lähimmissä ja vähimmissä. Emme me tarvitse Kristusta lain uudelleen alleviivaajaksi. Sen sijaan me tarvitsemme häntä Vapahtajaksi. Vapahtajaksi, joka tulee niihin tilanteisiin, joissa me joka päivä elämme kasvotusten elämän kipujen ja lähimmäistemme kanssa. Me tarvitsemme häntä katkaisemaan niitä pahan kierteitä, joiden vangiksi omat ja lähimmäisten virheet ovat meidät kutoneet. Me tarvitsemme Kristusta voittamaan kyynisyytemme kaiken inhimillisen hädän ja tuskan keskellä. Me tarvitsemme Kristusta kohdataksemme Jumalan pyhyden, josta elämän lain vaatimukset ovat vasta heijastusta.

Jumala on antanut Sanansa Kristuksessa: hän syntyi avuttomana ihmisten rakkauden varaan. Hän kulki parantaen, kutsuen ja opettaen. Hän kuoli ristillä ihmisten käsissä. Hän oli Jumalan teonsana ihmiskunnalle. Hän on Kristus. Tämä avaa **"Sanasi annoit"** -tunnuksen koko syvyyden: kristitty luottaa Jumalan lupaukseen. Jumala on antanut sanansa. Ja Jumala pitää sanansa. Evankeliumi kutsuu luottamukseen kaiken osaamattomuuden, kivun, hädän, epätoivon, umpikujien ja helvettien alla eläviä ihmisiä. Meitä.

Aamen.